

# HITTA I MEDALJANSÖKNINGS- REGISTRET TILL KUNGLIGA PATRIOTISKA SÄLLSKAPETS ARKIV

Kungliga Patriotiska Sällskapet stiftades 1766 och var fram till 1772 en del av sällskapet Pro Patria. Samma år började sällskapet dela ut belöningsmedaljer i form av jetonger med kungens bild, och 1802 fick man rätt att dela ut medaljer burna i band. I dag utdelar sällskapet olika medaljer, i guld och silver och i regel i tre storlekar, för allmännyttiga samhällseliga gärningar, för långvarig tjänst i hem eller företag, för verksamhet till gagn för hantverk och industri samt för långvarig frivillig verksamhet inom social- eller kultursektorerna.

Registret till Kungliga Patriotiska Sällskapets diarium till ansökningar om utdelning av sällskapets medaljer, serien Clb, omfattar perioden oktober 1900 till maj 1941 och innehåller 52.705 poster. Nyare delar av KPS:s arkiv förvaras hos sällskapet på Eriksbergsgatan 12 A i Stockholm, medan äldre delar finns i Riksarkivets filial i Arninge. Vissa delar av arkivet förstördes vid en brand på 1920-talet. I RA finns bl a serien AIa, Protokoll 1767-1964, och olika serier av inkomna handlingar, bland dessa serien EVI, Övriga inkomna handlingar 1767-1987, i vilken medaljansökningarna med bilagor ingår. Den del av ansökningsdiariet Clb, som finns i RA, sträcker sig över perioderna 1861-1883 och oktober 1900-februari 1945. Diariet för den mellanliggande perioden är förstört, och det för tiden mars 1945 och framåt är kvar på Eriksbergsgatan.

## Det digitala registret till ansökningsdiarierna.

När man öppnat registret och vill göra en sökning, klickar man på Sök i vit text mot grå bakgrund till vänster på skärmen. Man får då upp en "blankett" med många fält att söka i. Alla fälten syns inte på skärmen. För att se längre ned i blanketten använder man kantlisten, dvs man sätter promptern på den nedåtgående pilen vid bildskärmens nedre högra hörn och håller den vänstra musknappen nedtryckt. Man "åker" då nedåt i blanketten så länge man håller knappen nedtryckt. Man kan sedan fylla i sökvillkor i vilket eller vilka fält som helst. Prova gärna med att skriva Sune i fältet Förnamn. Klicka sedan åter på Sök till vänster på skärmen. Man får då träff på fyra poster.

Det är viktigt att man från början vet, att endast en mycket begränsad del av träffbilden syns på skärmen. För att förflytta sig åt höger använder man kantlisten, dvs man sätter promptern på den högerriktade pilen längst ned i högra hörnet och håller vänstra musknappen nedtryckt.

## Vilka sökbara fält finns?

Det första fältet är **Ankomstdatum för ansökan**. Detta är viktigt, när man vill söka ytterligare information i ärendet. Man tittar i arkivförteckningen på serien EVI och beställer fram den volym som tidsmässigt motsvarar ankomstdatum för ansökan. I volymen finns en ansökan med bilagor. Här finner man ibland mycken värdefull information om den belönade personen; andra gånger är det sparsamt med upplysningar. Det senare är fallet särskilt när ansökan gäller en hel lista med personer, vilket är vanligt. Det bör noteras att protokollen saknar intresse under den tidsperiod, som registret omfattar. Där finns ingen väsentlig information, som inte finns i ansökningsdiariet; snarare finns det mindre att hämta. När det däremot gäller medaljansökningar för perioder, för vilka ansökningsdiarium saknas, är det i protokollen man söker dem. Det är också en erfarenhet att det för tiden före 1900 är lättast att finna ärendena i protokollen, även när det finns diarium.

Fälten **Löpnummer 1** och **Löpnummer 2** har tillkommit av tekniska skäl för att registret skall fungera och är knappast av intresse.

Fältet **Län, stad, företag, myndighet, ort, förslagsställare** kan vara viktigt även vid sökning. Det finns längre fram ett fält Socken gällande den belönade personen. Men det fältet är mycket sällan ifyllt, då uppgift saknas i underlaget, dvs diariet. Men förslagsställarens hemort finns alltid angiven, så man kan söka på socken eller stad i detta fält. Om man t ex söker på socknen Skeppsås i Östergötland i detta fält får man sju träffar. I dessa är fältet Socken inte ifyllt i någon av posterna, så hade man sökt i detta fält, hade det inte blivit någon träff. Förslagsställaren är givetvis den person, det företag eller den samhällsinstans, som skickat in ansökan. Men därtill finns i fältet alltid någon instans som tillstyrkt ansökan. I exemplet med Skeppsås är dessa Östergötlands hushållningssällskap, Kyrkorådet och kommunalnämnden i Skeppsås, Domkapitlet i Linköping och Kyrkorådet i Skeppsås.

Fältet **Socken** är som ovan nämnts mycket sällan ifyllt. Samma sak gäller det alternativa fältet **Stad-**, eller **plats**. Fälten **Förnamn** och **Efternamn 1** är däremot givetvis alltid ifyllda och **Efternamn 2** är det i förekommande fall. **Yrke** är oftast ifyllt men tomt i 4.130 poster. Sökning i fältet kan användas för statistiska ändamål. Fältet **Födelseår** torde alltid vara ifyllt.

**Anmärkning** används ibland för angivande av motivering för belöningen. När det är fråga om penningbelöningar i stället för medaljer är fältet alltid ifyllt och motiveringen brukar vara odlingsflit. Knappt 6% av posterna har fältet ifyllt.

**Postnummer** är knappast av mer intresse än de bägge löpnumren. Fältet **Penning** är reserverat för personer som i stället för medalj fick en penning-belöning, vilket var mycket ovanligt. Endast 323 personer har fått detta slag av belöning. **Summa** är fältet för penningbelöningens storlek i kronor i förekommande fall.

**Medalj** är alltid ifyllt, när belöningen var en medalj. Alternativen är Större, Mindre, Jeton och Emmery. De tre förstnämnda alternativen är representerade med 15.034, 21.770 respektive 12.993 poster, Emmerymedaljen däremot endast med 689. Denna medalj delades ursprungligen ut som belöning för främjande av handel och sjöfart, men under den tid som registret omfattar i regel åt sjömän för långvarig trogen tjänst. Det rör sig inte alltid om helt vanliga sjömän. Konteramiralen, skeppsredaren och förste hovmarskalken Erik Wetter (1889-1985) fick en Emmerymedalj, men detta skedde vid en tidpunkt efter den period som registret omfattar.

Medaljens benämning kommer av att medaljen, första gången slagen 1781, präglades för medel, som donerades av svenske konsuln i Dunkerque, F F J Emmery.

**Guld** är ett fält där J som i Ja markerar att medaljen var i guld. Annars är fältet tomt. Vill man söka efter de medaljer som varit i guld skriver man J i fältet Guld i sökblanketten. Man får då 18.994 träffar, vilket är 36% av de 52.705 posterna. **Kostnad** är oftast ifyllt, men i 2.126 poster är det tomt. Förslagsställarna betalade vanligtvis för medaljerna. **Tjänsteår** brukar vara ifyllt men saknas i 2.243 fall. **Avslås** är markerat med J i 319 poster. I dessa fall kan det nog vara intressant att ta del av protokollen.

**Kvinna** markeras med J för kvinna. 8.795 poster har sådan markering, vilket är knappt 17%. **Bidrag** står för penningbidrag till ekonomiskt nödlidande personer. Det brukar specificeras i fältet Anmärkning. Det finns 76 poster där Bidrag markerats med J.

### **Hur ser man hur många personer ansökan avsåg?**

Det vanligaste sättet att söka måste väl bli sökning på personnamn. Vid träff kan man använda förslagsställarens namn i fältet för denne i kombination med Ankomstdatum för ansökan. Eftersom posterna i träfflistan är numrerade är det sedan bara att förflytta sig till den sista posten för att se antalet personer.